

پژوهشکده شورای نگهبان

نظرات استدلالی شورای نگهبان

عنوان

**استفساریه عضو حقوقدان شورای نگهبان
در خصوص اصل یکصد و سیزدهم قانون اساسی**

شماره مسلسل: ۱۳۹۳۰۱۸۶

تاریخ: ۱۳۹۳/۱۲/۰۶

پڑوہشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

نظرات استدلالی شورای نگهبان

استفساریه عضو حقوقدان شورای نگهبان
در خصوص اصل یکصد و سیزدهم قانون اساسی

استخراج، تنقیح و تدوین:
محمدحسن باقری

بازبینی و نظارت علمی:
محمدهادی توکل پور

گروه تدوین نظرات و مبانی آراء شورای نگهبان

شماره مسلسل: ۱۳۹۳۰۱۸۶

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۱۲/۰۶

پڑوہشکده شورای نگهبان

فهرست مطالب

۲مقدمه
	استفساریه عضو حقوقدان شورای نگهبان در خصوص اصل یکصد و
۳سیزدهم (۱۱۳) قانون اساسی
۴الف- نظرات اعضای شورای نگهبان در خصوص پرسش‌های نخست و سوم
۹ب- نظرات اعضای شورای نگهبان در خصوص پرسش دوم
۱۱نظریه تفسیری شورای نگهبان

مقدمه

بر اساس اصل (۹۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی به وسیله شورای نگهبان از نظر انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت مغایرت برای تجدیدنظر به مجلس بازگردانده می‌شود. همچنین به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب اساسنامه‌های دولتی را به دولت واگذار کند که در این صورت اساسنامه‌های مصوب دولت می‌بایست به لحاظ انطباق با شرع و قانون اساسی به تأیید شورای نگهبان برسند. علاوه بر این به موجب اصل (۴) قانون اساسی، کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر این‌ها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است. تفسیر قانون اساسی نیز به موجب اصل (۹۸) قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان قرار گرفته است.

در راستای اجرای این اصول، کلیه مصوبات مجلس، اساسنامه‌های دولتی و استفساریه‌ها در جلسات شورای نگهبان مورد بررسی فقهی و حقوقی قرار گرفته و نظر نهایی شورا ابلاغ می‌گردد. با عنایت به تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی مبنی بر ضرورت اعلام مبانی و استدلالات شورای نگهبان، گروه تدوین پژوهشکده شورای نگهبان، با همکاری اداره تدوین دفتر امور حقوقی شورای نگهبان، اقدام به استخراج استدلالات و مبانی نظری آراء این شورا نموده است. کارشناسان این پژوهشکده، با مطالعه دقیق متن مذاکرات شورای نگهبان - که از سوی معاونت اجرایی ضبط و پیاده‌سازی می‌شود - استدلالات و ظرایف مورد نظر اعضاء را استخراج نموده و با حفظ اصالت، آن‌ها را در قالب یک متن علمی به جامعه حقوقی کشور ارائه می‌نمایند. یقیناً انتشار مبانی اظهارنظرهای شورای نگهبان، موجب آشنایی هرچه بیشتر جامعه علمی و نهادهای تقنینی و اجرایی کشور با فعالیت‌های این شورای حساس و تأثیرگذار شده و همچنین می‌تواند به عنوان متون درسی و پژوهشی در محافل دانشگاهی و حوزوی مورد استفاده قرار گیرد.

استفساریه عضو حقوقدان شورای نگهبان در خصوص اصل یکصد و سیزدهم (۱۱۳) قانون اساسی

تاریخ استفساریه: ۱۳۹۱/۳/۱۷

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۱/۳/۱۷

متن استفساریه

«محضر حضرت آیت‌الله جنتی (دامت برکاته)

دبیر معزز و محترم شورای نگهبان

نظر به اینکه اخیراً پیرامون اصل یکصد و سیزدهم^۱ قانون اساسی، مباحثی نزد صاحب‌نظران و مسئولان کشوری مطرح شده و در جهت اجرایی شدن آن، اقدامات چندی انجام گرفته که موجب بروز سؤالات و ابهاماتی در این خصوص شده، خواهشمند است دستور فرمایید موضوع در دستور کار شورای محترم نگهبان قرار گیرد تا با تفسیر اصل مزبور به سؤالات ذیل پاسخ داده شود.

۱- با عنایت به اصل تفکیک قوا و وجود نهادهای مسئول در قانون اساسی که هر یک سهمی از نظارت و اجرای آن را برعهده دارند، مقصود از مسئولیت رئیس‌جمهور در اجرای قانون اساسی چیست؟

۲- آیا در مسئولیت اجرای قانون اساسی، رئیس‌جمهور می‌تواند از ابزارهایی مانند تشکیل نهاد و سازمان خاص برای نظارت و پیگیری عدم اجرای اصول قانون اساسی استفاده کند؟

۳- آیا مفهوم مسئولیت اجرای قانون اساسی، شامل مسئولیت و پیگیری نقض آن نیز می‌شود؟

عضو حقوقدان شورای نگهبان - کدخدایی^۲

۱. اصل ۱۱۳ قانون اساسی: «پس از مقام رهبری، رئیس‌جمهور عالی‌ترین مقام رسمی کشور است و مسئولیت اجرای قانون اساسی و ریاست قوه مجریه را جز در اموری که مستقیماً به رهبری مربوط می‌شود، برعهده دارد.»

۲. نامه شماره ۹۱/۳۱/۴۶۹۰۹ مورخ ۱۳۹۱/۳/۱۷ عضو حقوقدان شورای نگهبان به دبیر شورای نگهبان.

الف- نظرات اعضای شورای نگهبان در خصوص پرسش‌های نخست و سوم

دیدگاه نخست- مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی، صرفاً مسئولیت در قبال اجرای اصول مربوط به قوه مجریه و شخص رئیس جمهور است و در خصوص وظایف سایر نهادها، رئیس جمهور نمی‌تواند دخالت کند.

- با توجه به پذیرش استقلال قوا در اصل ۵۷^۱ و مشخص شدن وظایف و اختیارات نهاد‌های مختلف در قانون اساسی، رئیس جمهور نمی‌تواند در صلاحیت‌های سایر نهاد‌های خارج از قوه مجریه دخالت کند و بنابراین مسئولیت اجرای قانون اساسی که در اصل ۱۱۳ به آن اشاره شده است، به معنای مسئولیت در قبال وظایفی است که در قانون اساسی، ذیل صلاحیت‌های قوه مجریه و شخص رئیس جمهور به آن اشاره شده است. به عبارت دیگر، قانون اساسی برای انجام امور حکومت، نظام و ساختاری را طراحی کرده که این امور باید از مجرای آن انجام شوند و رئیس جمهور نمی‌تواند در عرض سایر مجریان، به عنوان مجری دیگری ایفای وظیفه کند. همچنین در اصل ۱۱۳ به «نظارت» اشاره نشده است و صرفاً به «اجرا» اشاره شده است. بر این اساس در صورت عدم انجام وظایف توسط نهادها، رئیس جمهور نمی‌تواند به عنوان ناظر بر آنها، در صلاحیت‌های آنها دخالت کند. شورای نگهبان نیز در خصوص لایحه اصلاح مواد فصل دوم قانون تعیین حدود و وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۵/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی تحت عنوان «مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی» که در تاریخ ۱۳۸۲/۱/۱۹ به تصویب مجلس رسیده بود، برخی از مواد آن را که منجر به دخالت در امور سایر قوا می‌شد، مغایر اصول متعدد قانون اساسی اعلام کرد.^۲

۱. اصل ۵۷ قانون اساسی: «قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران عبارتند از: قوه مقننه، قوه مجریه و قوه قضائیه که زیر نظر ولایت مطلقه امر و امامت امت بر طبق اصول آینده این قانون اعمال می‌گردند. این قوا مستقل از یکدیگرند.»

۲. لایحه اصلاح مواد فصل دوم قانون تعیین حدود و وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۵/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی تحت عنوان «مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی»: «ماده ۱- متن زیر و تبصره آن به انتهای ماده (۱۳) اضافه می‌شود: رئیس جمهور می‌تواند وظایف مربوط به نظارت، کسب اطلاعات، بازرسی، پیگیری و بررسی را از طریق هیئتی متشکل از افراد صاحب‌نظر در امور حقوقی و اجرایی به نام هیئت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران انجام

→

دهد. کلیه دستگاه‌های حکومتی موظفند با هیئت منصوب از سوی رئیس‌جمهور، همکاری لازم را نموده و به مکاتبات هیئت در ارتباط با قانون اساسی و چگونگی اجرا یا نقض آن، در اسرع وقت مناسب، حداکثر ظرف مدت دو ماه از تاریخ وصول، پاسخ لازم را همراه با توضیحات کافی ارائه داده و کلیه اطلاعات، اسناد و مدارک درخواست شده را در اختیار هیئت قرار دهند و امکان بازرسی را فراهم نمایند.

تبصره- متخلف به دادگاه صالح یا هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری حسب مورد معرفی می‌شود و در صورت اثبات تخلف، به مجازات سه ماه تا یک سال انفصال از خدمات دولتی محکوم خواهد شد. ماده ۲- ماده (۱۴) به شرح ذیل اصلاح و سه تبصره به آن الحاق می‌شود: «در صورت توقف، نقض یا عدم اجرای اصلی از اصول قانون اساسی، رئیس‌جمهور در اجرای وظایف خویش برای اجرای قانون اساسی به نحو مقتضی اقدام می‌نماید و برای این منظور می‌تواند ضمن دستور توقف تصمیمات و اقدامات انجام شده بر خلاف قانون اساسی، مراتب را به اطلاع بالاترین مقام مسئول مربوطه در هر یک از قوا و نهادهای حکومتی برساند و علت توقف، نقض یا عدم اجرا را خواستار گردد. مقام مسئول موظف است در اسرع وقت مناسب، حداکثر ظرف مدت دو ماه، پاسخ خود را مشروحاً و با ذکر دلیل به اطلاع رئیس‌جمهور برساند. در صورتی که پس از بررسی و تشخیص رئیس‌جمهور، توقف یا نقض یا عدم اجرا همچنان ثابت باشد، رئیس‌جمهور نسبت به اجرای اصل یا اصول مربوطه و رفع عوارض ناشی از تخلف، اقدام لازم را معمول و از جمله دستور توقف تصمیمات و اقدامات انجام شده بر خلاف قانون اساسی را صادر می‌نماید و پرونده امر را برای تعقیب متخلف به مراجع صالح اداری و قضایی ارسال می‌دارد. متخلف برای بار اول به یک تا سه سال و در صورت تکرار به انفصال دائم از خدمات دولتی محکوم می‌شود.....»

نظر شماره ۸۲/۳۰/۲۹۴۴ مورخ ۱۳۸۲/۲/۱۷ شورای نگهبان در خصوص مصوبه مزبور: «۱- ماده یک: الف: در مواردی که رهبری در دستگاه‌های زیر نظر خود، اعمال ولایت نموده باشند، دادن اختیار و نظارت و کسب اطلاع و... به رئیس‌جمهور نسبت به آن خلاف شرع شناخته شد.

ب: عموم عبارت «کلیه دستگاه‌های حکومتی» نسبت به دستگاه‌هایی که به نص قانون اساسی یا با اعمال اختیارات موضوع اصل ۵۷ قانون اساسی، مستقیماً زیر نظر مقام معظم رهبری می‌باشند، مغایر اصول قانون اساسی از جمله اصول ۵۷ و ۱۱۰ و ۱۱۳ و ۱۷۵ شناخته شد.

ج: چون ظاهر ماده، استقلال هیئت مذکور در مقام عمل است، لذا اصل تشکیل چنین هیئتی، خلاف اصل ۱۱۳ قانون اساسی شناخته شد.

د: شمول دستگاه‌های حکومتی در مورد خبرگان رهبری و شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت و مجلس شورای اسلامی و قوه قضائیه و هر مقام و دستگاه دیگری که قانون اساسی به آنها اختیار یا وظیفه‌ای داده است، نسبت به تشخیص، برداشت، نوع و کیفیت اعمال این اختیار و مسئولیت، خلاف اصول مربوط قانون اساسی من جمله ۷۱، ۳۳، ۸۵، ۹۴، ۹۶، ۹۸، ۹۹، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۲ و ۱۵۶ قانون اساسی شناخته شد. ه: عموم عبارت «کلیه دستگاه‌ها» شامل دستگاه‌هایی می‌شود که در قانون اساسی، مرجع تشخیص مغایرت

←

- وظایف هر نهاد در قانون اساسی مشخص شده است و رئیس جمهور نمی‌تواند به بهانه اجرای قانون اساسی در وظایف این نهادها دخالت کند. به عنوان مثال رئیس جمهور نمی‌تواند برداشت و عملکرد شورای نگهبان در خصوص یک مصوبه را خلاف قانون اساسی دانسته یا مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام را خلاف مصلحت بداند. همچنین رئیس جمهور نمی‌تواند خبرگان رهبری را در خصوص کیفیت نظارت بر مقام رهبری، مورد بازخواست قرار دهد.

دیدگاه دوم- مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی، مسئولیت در قبال اجرای کلیه اصول قانون اساسی، از طریق معین شده برای آن است.

- هر چند رئیس جمهور نمی‌تواند در اختیارات سایر قوا دخالت کند، ولی منظور از مسئولیت اجرای قانون اساسی، صرفاً اصول مربوط به قوه مجریه نیست؛ زیرا در این صورت، نیازی به ذکر این موضوع در قانون اساسی نبوده است. البته با توجه به مشخص شدن وظایف نهادهای مختلف در قانون اساسی، امور مربوط به هر نهاد باید توسط همان نهاد انجام شود و رئیس جمهور حتی در صورتی که وظیفه مذکور انجام نشود، نمی‌تواند بالمباشره به انجام آن اقدام کند. بر این اساس، رئیس جمهور در صورت تعلل دیگر نهادها در انجام وظایف مصرح در قانون اساسی یا نقض اصول قانون اساسی، می‌تواند انجام آنها را از طریق معین آن، خواستار شود.

- اصل ۱۱۳ قانون اساسی دو شأن متفاوت «مسئولیت اجرای قانون اساسی» و «ریاست قوه مجریه» را برای رئیس جمهور قائل شده است که حاکی از آن است که رئیس جمهور علاوه بر ریاست قوه مجریه و مسئولیت در قبال آن، مسئولیت اجرای

→

با قانون اساسی تعیین شده است؛ لذا از این جهت مغایر اصول ۹۴ و ۹۶ و ۹۸ قانون اساسی شناخته شد.

...

۳- ماده دو:

الف: صدور دستور توقف در خصوص تصمیمات و اقداماتی که مطابق قانون اساسی مسئول مشخص دارد، خلاف اصول متعدد قانون اساسی من جمله اصول ۷۱، ۸۵، ۹۴، ۹۶، ۹۸، ۹۹، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۱۲، ۱۵۶، ۱۵۹ و ۱۷۵ شناخته شد و نیز عبارت «هر یک از قوا و نهادهای حکومتی» همان ایرادات شرعی و قانون اساسی جزءهای «الف، ب، د، ه» بند (۱) را دارد. ...»

سایر اصول قانون اساسی را نیز عهده‌دار است. بنابراین رئیس جمهور می‌تواند امور مذکور در قانون اساسی را از طریق مشخص آن پیگیری کرده و اجرای آن را از دستگاه‌های مختلف بخواهد.

دیدگاه سوم - مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی، مسئولیت در قبال اجرای اصول مسکوت (= اجرا نشده) قانون اساسی است.

- با توجه به عدم امکان دخالت رئیس جمهور در اختیارات سایر قوا، منظور از مسئولیت اجرای قانون اساسی در اصل ۱۱۳، صرفاً اصولی از قانون اساسی است که اجرایی نشده‌اند. مسکوت ماندن برخی از اصول قانون اساسی می‌تواند ناشی از عدم تعیین متولی خاص برای آن باشد و یا اینکه نهاد مربوطه در عملیاتی کردن آن کوتاهی کرده باشد. در این موارد رئیس جمهور می‌تواند برای اجرای این اصول، اقدامات لازم را از مجرای خود انجام دهد. به عنوان مثال، در خصوص فریضه امر به معروف و نهی از منکر که در اصل هشتم قانون اساسی به آن اشاره شده است، رئیس جمهور باید در راستای اجرای قانون اساسی، لوایح مورد نیاز را به مجلس شورای اسلامی ارائه کرده و برای تصویب آن نیز پیگیری لازم را انجام دهد.

- اشاره اصل ۱۱۳ به ریاست قوه مجریه، علاوه بر اشاره به مسئولیت اجرای قانون اساسی، به جهت اعطای دو شأن متفاوت به رئیس جمهور نبوده است تا بتوان مسئولیت اجرای قانون اساسی را فراتر از اصول مربوط به قوه مجریه دانست. اشاره این اصل به ریاست قوه مجریه به این منظور بوده است که رئیس جمهور را «رئیس دولت» نیز معرفی کند؛ به این معنا که شائبه‌ی مسئول دولت بودن شخصی دیگر همچون نخست وزیر را منتفی کند و رئیس جمهور را مقامی مسئول و نه تشریفاتی معرفی کند. بر این اساس با توجه به فقدان مسئولیت فراقوه‌ای رئیس جمهور که منجر به دخالت در امور سایر قوا شود، رئیس جمهور مسئول اجرای اصولی از قانون اساسی است که ماهیت اجرایی داشته و متولی خاصی برای آن تعیین نشده است. همچنین در برخی موارد که تشکیل یکی از نهادهای مذکور در قانون اساسی معطل مانده است، مثلاً مجلس تشکیل نشده است، رئیس جمهور باید تلاش کند تا آن نهاد هر چه زودتر تشکیل شود و از این رهگذر، اصل یا اصولی از قانون اساسی، بلا اجرا نماند. البته پس از تشکیل،

نمی‌تواند در امور آن دخالت کند و این نهادها بر اساس قانون اساسی، وظایف خود را انجام می‌دهند.

- در تفسیر اصول قانون اساسی باید کل اصول قانون اساسی را در نظر گرفت. در قانون اساسی، وظایف نهادهای مختلف و تکلیف نظارت بر عملکرد آنان مشخص شده و دخالت رئیس جمهور در امور آنان، موجب تعارض، تضاد، مزاحمت و اختلال در عملکرد آنها می‌شود. بنابراین علی‌الاصول، مسئولیت اجرای قانون اساسی مذکور در اصل ۱۱۳، مربوط به مواردی است که قانون اساسی، متولی خاصی برای آن تعیین نکرده است و به صورت کلی در قانون اساسی ذکر شده است. به عنوان مثال مباحث مربوط به اشتغال، آموزش، بهداشت و درمان از جمله مواردی هستند که به صورت کلی در قانون اساسی اشاره شده است و دولت باید برای اجرای اصول مربوطه، تلاش لازم را انجام دهد. به عنوان مثال دولت باید با ارائه لوایح مورد نیاز به مجلس و اتخاذ سیاست‌ها و تدابیر صحیح، مشکل بیکاری را حل کند.

دیدگاه چهارم - مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی، مسئولیت در

قیال اصولی است که در عمل، نسبت به آنها کوتاهی می‌شود.

- هر چند رئیس جمهور نمی‌تواند در وظایف سایر قوا دخالت کند و همچنین نمی‌تواند برداشت و کیفیت عملکرد یک نهاد را خلاف قانون اساسی بداند و به عنوان مثال نمی‌تواند به برداشت شورای نگهبان در خصوص اعلام مغایرت یک مصوبه با قانون اساسی ایراد وارد کند، ولی در مواردی که دستگاه‌ها وظایف خود را به طور آشکار انجام نمی‌دهند، رئیس جمهور باید نسبت به اجرای این وظایف مغفول، تذکر دهد. به عنوان مثال در صورتی که شورای نگهبان، جلسات خود را تشکیل ندهد یا مجلس برای مدتی غیرمترعارف تعطیل شود، رئیس جمهور باید اجرای این وظایف را به آنان تذکر دهد. یا مثلاً در خصوص پیشگیری از جرم که جزء وظایف قوه قضائیه ذکر شده است، در صورتی که قوه قضائیه این وظیفه را به طور کلی انجام ندهد، رئیس جمهور موظف است با تذکر خود، اجرای آن را از قوه قضائیه بخواهد. البته با وجود اهتمام دستگاه‌ها به انجام وظایف خود، رئیس جمهور نمی‌تواند در کیفیت کارها و شیوه تصمیم‌گیری‌های آنان دخالت کند.

ب- نظرات اعضای شورای نگهبان در خصوص پرسش دوم^۱

دیدگاه نخست- رئیس جمهور نمی تواند در خصوص مسئولیت اجرای قانون

اساسی، اقدام به ایجاد تشکیلات نظارتی کند.

- با توجه به پذیرش استقلال قوا در قانون اساسی و تعیین وظایف و اختیارات مشخص

برای هر یک از نهادها، رئیس جمهور نمی تواند بر سایر دستگاه‌های خارج از قوه مجریه

نظارت داشته و به تبع آن، نمی تواند اقدام به تشکیل نهادهای نظارتی کند. حتی طبق قانون

اساسی سابق که رئیس جمهور، شأنی فراتر از ریاست دولت داشت و اموری چون تنظیم

روابط قوای سه گانه نیز در حیطه اختیارات او بود، شورای نگهبان، طی نظریه تفسیری خود،

تشکیل واحد بازرسی در ریاست جمهوری را مغایر قانون اساسی اعلام کرد.^۲

۱. آیا در مسئولیت اجرای قانون اساسی، رئیس جمهور می تواند از ابزارهایی مانند تشکیل نهاد و سازمان

خاص برای نظارت و پیگیری عدم اجرای اصول قانون اساسی استفاده کند؟

تاریخ: ۱۳۶۰/۱۰/۱۳

۲.

شماره: ۱/۱۲۸۹

شورای محترم نگهبان قانون اساسی

رئیس جمهور طبق قانون اساسی مکلف به اجرای قانون اساسی و شرع مقدس و... است. به نظر

می رسد که انجام این مسئولیت بدون نظارت دقیق بر ارگان‌های اجرایی (اعم از قوه قضائیه و

مجریه) امکان پذیر نیست. بدین جهت دفتر ریاست جمهوری درصدد است به تشکیل یک واحد

بازرسی ویژه اقدام نماید. خواهشمند است نظر آن شورا را در مورد این اقدام از جهت انطباق با

قانون اساسی بیان نمایید.

سیدعلی خامنه‌ای- رئیس جمهوری اسلامی ایران

تاریخ ۱۳۶۰/۱۱/۱

شماره ۴۲۱۴

حضرت حجة الاسلام آقای حاج سیدعلی خامنه‌ای

رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران دامت برکاته

عطف به نامه شماره ۳/۱۲۸۹ مورخ ۱۳۶۰/۱۰/۱۳؛

موضوع در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و بررسی شد، نظر اکثریت به این شرح اعلام می شود:

«آنچه از اصل ۱۱۳ و ۱۲۱ در رابطه با اصول متعدد و مکرر قانون اساسی استفاده می شود،

رئیس جمهور پاسدار مذهب رسمی کشور و نظام جمهوری اسلامی است و مسئولیت اجرای

قانون اساسی و تنظیم روابط قوای سه گانه و ریاست قوه مجریه را جز در اموری که مستقیماً به

رهبری مربوط می شود برعهده دارد. در رابطه با این وظایف و مسئولیت‌ها می تواند از مقامات

مسئول اجرایی و قضایی و نظامی توضیحات رسمی بخواهد و مقامات مذکور موظفند

دیدگاه دوم- رئیس جمهور می‌تواند جهت اجرای قانون اساسی، در حدود اختیارات خود، اقدام به ایجاد تشکیلات کند.

- با توجه به اینکه رئیس جمهور نسبت به اجرای اصول قانون اساسی باید اقداماتی انجام دهد و عمده اقدامات وی مربوط به قوه مجریه و امور اجرایی فاقد متولی خاص است، در این خصوص می‌تواند در محدوده اختیارات خود، نهادها و تشکیلاتی را تأسیس کند و از طریق آن به مسئولیت اجرای قانون اساسی خود، جامعه عمل ببوشاند. طبق اصل ۱۲۴، رئیس جمهور می‌تواند برای انجام وظایف قانونی خود معاونانی داشته باشد و تشکیلات مزبور نیز در واقع به عنوان معاونت ریاست جمهوری می‌تواند عمل کند. البته با توجه به اینکه رئیس جمهور نمی‌تواند بر دستگاه‌های خارج از قوه مجریه نظارت کند، ایجاد تشکیلات نظارتی خلاف اصل ۱۱۳ قانون اساسی است؛ ولی در صورتی که معاونت اجرای قانون اساسی در محدوده اختیارات رئیس جمهور تشکیل شود، با ایرادی مواجه نیست.

→

توضیحات لازم را در اختیار ریاست جمهوری بگذارند؛ بدیهی است رئیس جمهوری موظف است چنانچه جریانی را مخالف مذهب رسمی کشور و نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی تشخیص داد، اقدامات لازم را معمول دارد. بنابراین تشکیل واحد بازرسی در ریاست جمهوری با قانون اساسی مغایرت دارد.»

دبیر شورای نگهبان- لطف‌الله صافی

نظریه تفسیری شورای نگهبان^۱

«عطف به نامه شماره ۹۱/۳۱/۴۶۹۰۹ مورخ ۱۳۹۱/۳/۱۷، مبنی بر اظهار نظر تفسیری در خصوص اصل یکصد و سیزدهم (۱۱۳) قانون اساسی، موضوع در جلسه مورخ ۱۳۹۱/۳/۳۱ شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

- ۱- مستفاد از اصول متعدد قانون اساسی آن است که مقصود از مسئولیت اجراء در اصل ۱۱۳ قانون اساسی، امری غیر از نظارت بر اجرای قانون اساسی است.
- ۲- مسئولیت رئیس جمهور در اصل ۱۱۳، شامل مواردی نمی‌شود که قانون اساسی، تشخیص، برداشت، نوع و کیفیت اعمال اختیارات و وظایفی را به عهده مجلس خبرگان رهبری، شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس شورای اسلامی، قوه قضائیه و هر مقام و دستگاه دیگری که قانون اساسی به آنها اختیار یا وظیفه‌ای محول نموده است.
- ۳- در مواردی که به موجب قانون اساسی رئیس جمهور حق نظارت و مسئولیت اجراء ندارد، حق ایجاد هیچ‌گونه تشکیلاتی را هم ندارد.»

۱. مندرج در نامه شماره ۹۱/۳۰/۴۷۱۴۲ مورخ ۱۳۹۱/۴/۱۲ شورای نگهبان. خطاب به آقای کدخدایی، عضو حقوقدان شورای نگهبان.

امام خمینی (ره):

وازشورای محترم نکهبان می خواهم و توصیه می کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود
را ایا و تحت تاثیر بیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون بیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد
قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir